

Nezávislé vyšetřování korupce

Kde je problém

Státní zastupitelství patří mezi orgány vyšetřující korupci, které mají hlavní vliv na průběh šetření jednotlivých kauz. Z tohoto důvodu jsou často cílem nátlaku politiků nebo vysoce postavených osob ve státní správě, kteří se snaží prostřednictvím státních zástupců ovlivnit průběh vyšetřování. V současnosti mají politici přímý vliv na to, kdo bude v čele nejvýše postavených státních zástupců, a proto mají státní zástupce tzv. v hrsti.

Řešením je omezit přímý vliv politiků na výběr a činnost státních zástupců a vytvořit specializovaný orgán, jehož hlavní náplní bude věnovat se nejzávažnější finanční kriminalitě a politické korupci.

Znamé kauzy

Vliv státních zástupců na vyšetřování můžeme ilustrovat některými kauzami spojenými se zvláštním postupem státních zastupitelství. Jedním z takových případů je zastavení vyšetřování bývalého ministra Pavla Drobila.¹

Na státní zástupce může být vyvíjen politiky tlak k určitému směřování kauz, který v několika případech vyústil až v náhlá odvolání vedoucích funkcionářů státních zastupitelství.² Také při vyšetřování údajného podplácení tří bývalých poslanců premiérem Petrem Nečasem Nejvyšší státní zastupitelství opakovaně vyjádřilo obavy z tlaku vrcholných politiků na průběh vyšetřování.³

Proč je potřeba dobrý zákon

V minulé Poslanecké sněmovně byla široká shoda na potřebě novelizace právní úpravy týkající se státních zastupitelství. Poslanci napříč parlamentními stranami upozorňovali na velmi aktuální potřebu zajistit nezávislost státních zástupců stejně jako nevládní organizace v čele s Transparency International – ČR.

Za zásadní změny považuje Transparency International - ČR:

„1) Stanovení jasné personální politiky

Nejdůležitější změny představují právě změny personálního charakteru, jejichž jádrem je stanovení pravidel pro obsazování pozic vedoucích státních zástupců na předem dané funkční období a stanovení pravidel pro jejich odvolávání v průběhu funkčního období. Zejména v případě nejvyššího státního zástupce platí, že dosavadní způsob jeho odvolávání neposkytuje žádné záruky jeho nezávislého postavení, naopak může dostat nejvyššího státního zástupce pod silný politický tlak.

2) Vytvoření specializovaného útvaru zaměřeného na potírání korupce, tzv. Úřadu pro potírání korupce

K úspěšnému odhalování sofistikované korupce je třeba specializace, nezávislé postavení specializovaného útvaru a úzké nastavení spolupráce dozorujícího státního zástupce s policií a dalšími odborníky. Kromě koncentrace vysokých expertních znalostí povede vytvoření specializovaného útvaru k přetržení nežádoucích místních vazeb, v jejichž důsledku dochází ke snahám o ovlivňování práce státních zástupců.

3) Vymezení podmínek pro zasahování do konkrétní věci (pravidla pro udělování a odmítání pokynů)

¹ Viz http://zpravy.idnes.cz/policie-chtela-stihat-exministra-drobila-zalobkyne-to-zamazla-p7d-/domaci.aspx?c=A110617_120533_domaci_wlk nebo <http://respekt.ihted.cz/c1-51901950-znicte-dokument-cislo-1439>.

² Viz str. 144 Analýzy Česká justice Transparency International – ČR. Dostupné zde: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/publikace/analyza-ceska-justice---tic.pdf>.

³ Viz <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/236370-bradacova-politici-svymi-vyroky-utoci-na-nejvyssiho-statniho-zastupce/>.

Doposud je výkon řídicích a kontrolních oprávnění nadřízených státních zástupců nejednoznačně a poměrně složitě upraven, což umožňuje netransparentní zásahy do projednávaných případů. Nové a transparentní vymezení podmínek pro zasahování do konkrétních věcí přinese jasné vymezení vztahů uvnitř soustavy státních zastupitelství tak, aby státní zástupci nesli vyšší odpovědnost za svá konkrétní rozhodnutí.⁴

Legislativa a historie Restu

Vládní návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně v létě 2013, ale následně byl stažen Rusnokovou vládou. Podle názoru expertů projektu Rekonstrukce se jednalo o kvalitní návrh, který je možné v novém volebním období využít jako východisko pro urychlené dopracování a schválení nového zákona. Rekonstrukce státu návrh považuje za kvalitní předlohu pro novou Poslaneckou sněmovnu.

Odkazy na související analýzy a dokumenty

- [Transparentnost a důvěryhodnost výkonu spravedlnosti – Sborník z konference konané 4. 12. 2008](#) (Transparency International – ČR)
- [Česká justice – otázky správy a nezávislosti](#) (Transparency International – ČR)

Doporučení Rekonstrukce státu

Rekonstrukce státu podporuje přijetí nového zákona o státním zastupitelství v podobě, která omezí politický vliv na osobu nejvyššího státního zástupce tím, že zavede tato opatření:

- spolurozhodování dvou ústavních orgánů při jmenování nejvyššího státního zástupce (princip dvojí kontroly),
- jmenování na pevně stanovené funkční období bez možnosti opakování funkce,
- odvolání v průběhu funkčního období může být jen na základě kárného řízení a z důvodů stanovených zákonem.

Pokud bude navržen specializovaný útvar pro vyšetřování korupce při Nejvyšším státním zastupitelství, Rekonstrukce státu podporuje takové vymezení pravomocí mezi nejvyšším státním zástupcem a vedoucím specializovaného útvaru, které zabrání možnosti politických zásahů do vyšetřování citlivých kauz na regionální i celostátní úrovni. Bude proto obsahovat zejména:

- nepolitické jmenování vedoucího úřadu – vedoucí úřadu bude jmenován nejvyšším státním zástupcem na základě výsledků výběrového řízení,
- povinnost výběrových řízení pro ostatní členy úřadu,
- časově omezený mandát ředitele úřadu bez možnosti opakování,
- úřad podléhá kontrole nejvyššího státního zástupce,
- pokyny může řediteli úřadu dávat pouze nejvyšší státní zástupce, a to pouze písemně s odůvodněním pokynu. Ani nejvyšší státní zástupce nesmí řediteli úřadu dávat negativní pokyny.

Více informací se dozvíte na: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs/statni-zastupitelstvi-bez-politickyh-zasahu-do-vysetrovani>.

⁴ Viz <http://www.transparency.cz/treba-schvalit-zakon-statnim-zastupitelstvi/>